

A gyűlölet hangja

Prózaíróhadjárat

Darázsfészekbe nyúlt **Eörsi István**, amikor egy héttel ezelőtt – lapunk 20. számában – bírálattá tette az elmúlt évtizedek kulturális politikáját, név szerint is kritizálva Aczél György vezetési módszereit, Kardos György szerepét és Hernádi Gyula taktikai „támogatottságát”. Az interjú elhangzása után jelentkezett nálunk Hernádi Gyula, hogy visszautasítsa a róla elhangzottakat. A riporter Rózsa T. Endre.

– Az hangzott el rólad a Gondolat-jel előző adásában, hogy az Aczél-féle kultúrpolitika következtében írói életműved szétzúzódott, **Eörsi István** pedig azzal vádolt meg közvetlenül, hogy elősegítetted Jancsó Miklós rombadöntését. Hogy vélekedsz a vádakról?

– Természetesen mindig azt kell nézni, hogy ki mondja azt, ami elhangzik. **Eörsi István** tehetségét nem kell szétzúzni. **Eörsi István** közepes újságíró, aki drámákat, regényeket akar írni, s különböző műfajokban próbálkozik. Elég csörfős fiatalember. Már nem is olyan fiatal, de elég csörfős: azt is mondhatnám, hogy nyegle. Három évet ült börtönben, és ez olyan tőke, amelyet most kihasználna. Ha azt mondta Kardos Györgyre, hogy verőlegény volt, ő most ugyanilyen szellemi verőlegénnyé alakul át, és megpróbálja sarokba szorítani azokat, akik nem ültek börtönben, vagy akik valamilyen módon léteztek itt az aczéli kultúrpolitikában, de másféleképpen működtek, mint ő. Az az érzésem, hogy **Eörsi Istvánnak** ez nem sikerül. **Eörsi István** nem tudja megítélni, hogy Hernádi Gyula művei milyenek. Ezt felelősségem tudatában kijelenthetem. Azt pedig még kevésbé tudja megítélni, hogy Jancsó műve milyen. Hogy Jancsónak azok a filmjei, amelyeket – nem tudom, mikortól kezdve – csinált, mert az nem derül ki, hogy mikortól romlott el Jancsó. Lehet, hogy a *Szegénylegények* volt az egyetlen filmje, vagy a *Csillagosok, katonák* volt a másik, aztán utána nem forgatott?

Torkig vagyok vele

– Így hangzott el az eredeti adásban – ha jól emlékszem rá –: „zseniális kezdetek után összeomlott...”

– Nem tudom, hogy meddig tart a zseniális kezdet, és nem tudom, hogy mikor kezdett összeomlani. Tudniillik a zseniális kezdetet is én csináltam Jancsóval, aztán az összeomlást is, és remélem, hogy további 20 évig is én fogom csinálni Jancsóval, amikor **Eörsi Istvánt** már rég elfelejtették, s azt se tudják már, hogy létezett. A másik dolog Aczél György ügye. Már torkig va-

gyok ezzel az „aczélizmussal” és Aczél György szidalmazásával.

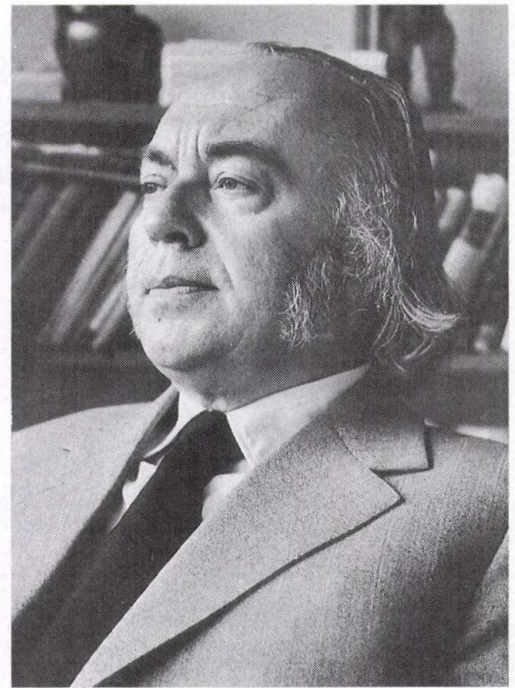
– Nem tartod ízlésesnek?

– Nem, másfelől pedig nem is igaz. Nyilvánvaló, hogy egy forradalom – mert ez most egy csendes forradalom – az előző időszak vezetőit általában agyagba szokta taposni, guillotine alá vinni vagy fölakasztani. Kádár János esete más, de Aczél György esetében – azt hiszem – vannak különböző jobboldali elemek, akik azért szidják őt, mert zsidó. Ez egyértelmű, erről nem is kell a továbbiakban beszélni. A másik réteg – amelyik nem vádolható azzal, hogy antiszemita –, az pedig valamilyen sérelem miatt, etikai látszat-megszállottságból kezdi eszeveszett módon szidni azt az Aczél Györgyöt, aki minden hibája, sőt bűne ellenére is az egyike volt azoknak, akik lehetővé tették a most létrejött változást.

Feudális kormányzás

– Az ÉS legutóbbi számában hívja föl valaki a figyelmet arra, hogy részt vett különböző nemzetközi tanácskozásokon, ahol a szocialista országokból jöttek össze lapszerkesztők, és irigykedve gondoltak Magyarországra, hogy milyen liberális itt a kultúrpolitika. Ebben mi az igazság?

– Nyilvánvaló, hogy ez relatív dolog. Ha egy abszolút mércét állítunk fel a szabadságnak, az abszolút mércéhez képest ez a korszak rabszolgakorszaknak minősíthető. Azonban, mivel a politikában általában a relatív értékeket vizsgálja az ember, azt kell mondanom, hogy abban a brezsnyevi korszakban igenis reformtett volt az, amit Aczél György a kultúrpolitikában végrehajtott, azzal együtt, hogy hibákat, bűnöket is elkövetett. Tényleg feudális módon kormányzott. Ennek ellenére **Eörsi István** nem börtönben ült a továbbiakban, hanem megjelenhetett, utazgathatott, jött-ment, Nyugat-Berlinben töltött nem tudom hány évet. Azt kell hogy mondjam, ez a fajta gyűlölet, ami Aczél ellen irányul, túldimenzionált gyűlölet, ami tulajdonképpen egy rossz szimptóma. Egy nagyon rossz szimptóma. Lényegében arra volna szükség,

Hernádi Gyula

hogy objektív és normális elemzésnek vessük alá azt a korszakot, mert – mondom – ebben a csendes forradalomban úgy látszik, egyszerűen elkerülhetetlen, hogy a gyűlölet és a gyűlölet hangja legyen az elsőrendű hang.

– Gondolod, hogy a jelen alkalmas erre? Hiszen akkor, amikor változás történik – magad is fölhívtad erre a figyelmet –, az első lépés az, hogy leszámolnak, illetve töreksenek leszámolni az előző korszak embereivel.

– Így van. De hát ebben különbség kellene hogy legyen. Ami az én helyzetemet illeti, nem akarok dicsekedni, tulajdonképpen kár is reflektálnom erre az **Eörsi**-szöveg-re...

Újdondász reformerek

– Egérutat adott neked **Eörsi István**. Azt mondta, feltételezi, hogy jóhiszemű voltál, hogy te csak „belesodródtál”.

– Igazán nagyon örülök neki, hogy ilyen jóindulatú hozzám, tényleg örülök neki. De nem akarok nagyképűsködni. **Eörsi István** itt azzal dicsekszik, hogy neki 20 évig volt valamelyik dolgozata a fiókban. *A kiáltás és kiáltás* című regényem 59-ben íródott, és 80-ban adták ki. Ilyenekkel az ember nem dicsekszik. Hogy ezt az egész reformkorszakot ki harangozta be, Liska Tiborral együtt? Azt hiszem, 1960-ban írtam a *Folyosók* című regényt, amelyekben a reformról – még jóval Nyers Rezsőék előtt – szó volt. Nem dicsekszem. Dicsekedjenek ezek az újdondász reformerek, és dicsekedjen **Eörsi István**.